

Марія Кончук-Кашецька,
студентка педагогічного факультету,
Тетяна Качак,
докторка філологічних наук, професорка,
Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника, Україна

ДИТЯЧІ КНИГИ НА ХРИСТИЯНСЬКУ ТЕМАТИКУ:

ПІЗНАВАЛЬНИЙ ТА ВИХОВНИЙ АСПЕКТ

У статті проаналізовано книги різних авторів, які писали на християнську тематику. Розкрито їх роль у розвитку духовних та моральних цінностей молодших школярів, охарактеризовано пізнавальний та виховний аспект.

Ключові слова: дитячі книги, молодші школярі, формування особистості, розвиток, виховання, пізнання, духовні та моральні цінності.

Вступ

Читання дитячих книг – запорука інтелектуального розвитку юної особистості, формування читацьких вмінь та світоглядних позицій. Окремим сегментом дитячої літератури є книги на християнську тематику, які пропагують морально-етичні цінності й сприяють духовному розвитку дітей. Під час читання цих книг розширюються уявлення дітей про духовний світ, знання про чесноти, виховуються такі риси як доброзичливість, життєрадісність та чуйність. Часто, наслідуючи поведінку героїв твору, діти починають поважати інших, допомагати один одному, любити інших. Вони усвідомлюють суть головної ідеї християнського світу – любов до Бога та ближнього має бути в основі будь-якої діяльності, поведінки, вчинків. Дитяча література на християнську тематику – це сегмент пізнавальних та художніх книг, адресованих дітям і побудованих на розвитку біблійних сюжетів, мотивів та використанні біблійних образів, а також твори, в яких пропагуються християнські цінності, закладені в Божому Законі. «Морально-етична, християнсько-релігійна тематика в літературі для юних читачів переплетена з темами дитинства, дитини і родини, дитини і природи, які актуалізуються під впливом нових педагогічних тенденцій, пропагування особливого ставлення до дитини, її розвитку й промоції сімейного читання» [4, с. 61].

Твори Богдани («Казки Різдва») і Дзвінки Матіяш («Казки П'ятинки»), Галини Кирпи («Ну й гарно все придумав Бог»), Лариси Камінської («Янгольська скрипка»), Наталії Тріщ («Оповідки з бабусиних клубочків»), Віталії Савченко «Диво на Святвечір»), Івана Малковича («Золотий павучок»), Оляни Рути («Писанки треба шанувати») – це казки й оповідання, присвячені подіям, пов'язаним з Різдом та іншими релігійними святами, життям Ісуса. Автори по-різному використовують біблійні мотиви, адже саме Біблія є першою книгою, у якій чітко прописано духовні цінності та мораль. Особливу увагу приділяють осмисленню «Нового Завіту», у якому йдеться про життя Ісуса Христа, який завжди вчив любити усіх. У жанровому плані актуалізують елементи притч. Зауважуємо, що притчі Ісуса несуть повчання, які імпліцитно присутні й у сучасних творах на християнську тематику. Для дітей притчі є тими короткими розповідями, над сюжетами яких вони не просто роздумують, а дають оцінку поведінці героїв, визначають, який вчинок є правильним, а який вартий засудження. У контексті залучення цих творів в освітній процес і дитяче читання, актуальним стає їх аналіз крізь призму педагогічного потенціалу. Дитяча література на християнську тематику, особливо сучасна українська, неодноразово ставала об'єктом наукового осмислення літературознавців Т. Качак, В. Кизиловой, Н. Марченко, Е. Огар та ін. З педагогічної точки зору, як засіб навчання і виховання дітей її розглядали Т. Качак і Х. Кульчак, О. Поліщук, Г. Сохань та ін.

Мета статті – проаналізувати пізнавальний та виховний аспекти дитячих книг на християнську тематику, визначаючи роль цих книг у морально-етичному вихованні молодших школярів.

Результати дослідження

Дитяча література на християнську тематику відіграє важливу роль у морально-етичному вихованні молодших школярів. Вона допомагає дітям пізнати основи християнської віри, усвідомити значення духовних цінностей та застосовувати їх у повсякденному житті. Розглянемо пізнавальний та

виховний аспекти на прикладах дитячої Біблії, твору «Янгольська скрипка» Лариси Камінської та поезій Галини Кирпи «Ну й гарно все придумав Бог».

Дитяча Біблія є однією з найважливіших книг для християн, і вона є основою для вивчення християнських цінностей, віри та моралі. Біблія не тільки оповідає про давнину, але й про найголовнішу чесноту любові. Вона складається з двох частин: Старого і Нового Заповітів. В історії «Старого Завіту» діти можуть познайомитися з важливими персонажами, такими як Адам і Єва, Ной, Мойсей, Давид та інші, а також дізнатися про важливі моральні принципи, які є основою християнської віри. В розділі «Новий Завіт» дитина може більше пізнати про Ісуса Христа. Адже Життя Ісуса було наповненим любов'ю до всіх та прощенням. Його учення і чудеса змінюють серце кожної людини. Коли дитина читає «Новий Завіт», у неї виховується вміння любити, вірити та прощати, що є основним на шляху до Раю.

У контексті християнської освіти для дітей Біблія стає основним інструментом для розвитку моральних якостей та духовного розуміння світу, сприяючи формуванню гармонійної особистості, що живе за заповідями любові, милосердя та чесності. Аналізуючи пізнавальний та виховний аспекти дитячих книг на християнську тематику, варто звернути увагу на їхню роль у формуванні морально-етичних цінностей молодших школярів. Ці твори знайомлять дітей із християнськими традиціями, основами моралі та духовними цінностями. Вони допомагають зрозуміти: силу віри та молитви, значення добра і співчуття, відповідальність за свої вчинки. Як зауважують Х. Кульчак і Т. Качак, «засобами формування християнських цінностей на уроках читання є художні твори, адже характеризуючи героїв, їхні вчинки, діти, безперечно, зможуть віднайти і зрозуміти справжній сенс даного твору, виділити для себе найважливіше, зробити певні висновки стосовно вчинків головних героїв, розмежувати позитивні та негативні сторони тощо. За допомогою правильно підібраних творів можна вплинути на підсвідомість

учнів, виховати у них якості, чесноти, якими має володіти гуманна особистість» [5, с. 44].

Книга Л. Камінської «Янгольська скрипка» розкриває суть християнства, адже спонукає дитину усвідомлювати цінність Різдва, розвиватися духовно. Тут описане Різдвяне диво, йдеться про любов і турботу про рідних та інші моральні чесноти. Головною ідеєю твору є добро та віра, які можуть змінити навіть тих, хто зневірився (як скрипковий майстер, який «ненавидів Різдво»). Дитина, коли починає аналізувати героїв твору, звертає увагу на їхні вчинки, розуміє, як правильно чинити в тій чи іншій ситуації. Це історія, яка не лише захоплює, а й нагадує про силу добрих вчинків та справжніх чудес.

Книга Галини Кирпи «Ну й гарно все придумав Бог» – збірка віршів, яка розкриває красу, яку Створив Бог. Дитина, прочитавши поезії цієї книжки, починає усвідомлювати світ, який наповнений Божою красою. Поетичні рядки поезій насичені світлом і гармонією, що підкреслює щирість переживань ліричної героїні. Водночас у творі відчувається мотив внутрішнього пошуку й прагнення до духовної рівноваги. Таким чином, вірші закликають читача замислитися над роллю добра та віри у власному житті. Авторка в кількох віршах згадує про Ангелів («Мій ангел», «Люблю ангелів»). Ангел це той хто постійно оберігає та допомагає, це той, що завжди служить Богові. Коли дитина читає про Ангелів, у її уяві постає щось добре, любляче та радісне, тоді для неї Ангелами стають її рідні та ті, що дарують любов і тепло. Аналізуючи вірш Галини Кирпи «Люблю ангелів», можна зауважити глибоку ліричність та особливу чуттєвість авторки у змалюванні духовного світу.

«Ця стежечка, мій Господи, — до Тебе, білесенька, мов у казковім сні», – віршовий рядок, який задає тон усьому твору: образ стежечки символізує духовний шлях, чистий і світлий, що веде до Бога. Він порівнюється з казкою, що підкреслює мрійливість і щирість ліричної героїні. Лірична героїня називає ангелами усіх, хто її оточує і дарує любов: «У мене мама ангел і сестричка. А ще — бабуся, братик і дідусь. І навіть котик, песик і синичка. Я з ними,

Господи, нічого не боюсь». У цих рядках Ангелами стають найближчі люди, а також домашні тварини і навіть пташка. Це свідчить про родинне тепло і відчуття любові між рідними. Лірична героїня підкреслює, що любов і підтримка рідних надають їй впевненості та спокою. Читаючи цей твір, дитина усвідомлює роль родини і взаємопідтримки, а також має ті приклади поведінки, які варто наслідувати.

Г. Кирпа закликає юних читачів тримати постійний зв'язок з Богом, вказує на молитву як форму цієї розмови: «Я зводжу очі догори — до Тебе, де зіроньки поблискують малі». Зорі тут символізують духовне світло, надію, а також присутність небесних ангелів. Кінцева думка підкреслює основну ідею вірша: хоч небесні ангели – це символічні покровителі, справжнє тепло і підтримку дарують ті, хто поруч у повсякденному житті: «Як добре мати ангелів на небі, але ще краще мати на землі».

На основі аналізу цих та інших творів для дітей на християнську тематику можемо узагальнити зміст пізнавального та виховного їх потенціалу і проілюструвати це схемою (Рис. 1.).

Висновки

Дитячі книги на християнську тематику мають у собі пізнавальний та виховний аспект. Вони допомагають дітям зрозуміти основи християнської віри, знайти відповіді на важливі життєві питання та усвідомити значення моральних чеснот у повсякденному житті. Крім того, вони сприяють розвитку критичного мислення, уяви та емпатії, адже герої таких творів часто долають труднощі, спираючись на духовні принципи. Основним завданням цих книг полягає у розвитку духовних цінностей. Книги на християнську тематику є ефективним засобом духовного розвитку і формування юної особистості. Актуальність дослідження дитячої християнської літератури зумовлена необхідністю зміцнення духовних орієнтирів у сучасному суспільстві. Саме тому важливо розглянути, як ці книги впливають на формування особистості дитини, які методи автори використовують для передання християнських

цінностей та як забезпечити ефективне використання таких видань у родинному та освітньому просторі.

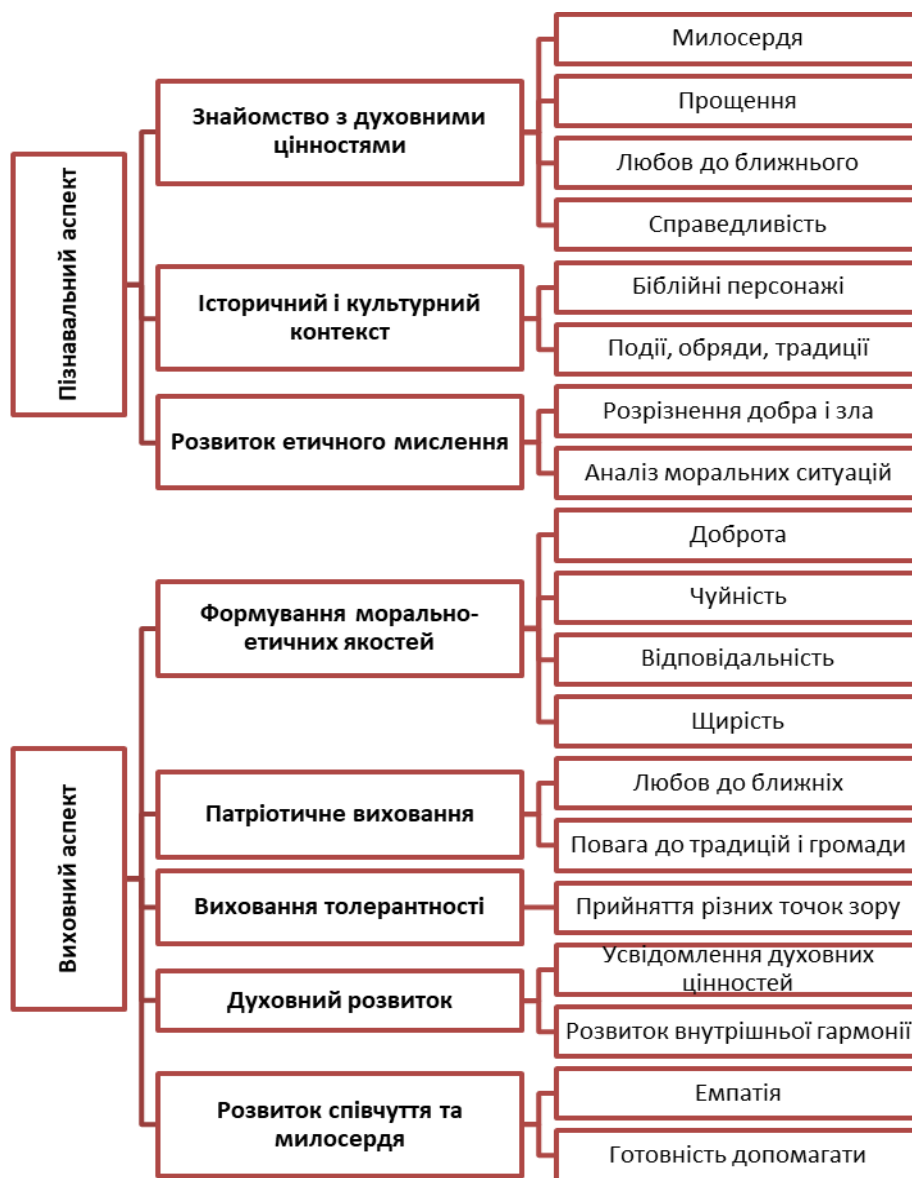

Рис. 1. Дитяча література на християнську тематику

Список використаних джерел

1. Біблія для дітей. К.: Українське Біблійне Товариство, 2023.
2. Кирпа Г. Ну й гарно все придумав Бог. К.: Веселка, 2015.
3. Камінська Л. Янгольська скрипка. К.: Видавництво РМ, 2023.
4. Качак Т. Тенденції розвитку української прози для дітей та юнацтва початку ХХІ ст. Київ: Академвидав, 2018. 320 с.
5. Кульчак Х. В., Качак Т. Б. Дитяча література як засіб формування християнських цінностей у молодших школярів. *Education and science of today: intersectoral issues and development of sciences: Collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ» with Proceedings of the II International Scientific and Practical Conference (Vol. 2)*, Cambridge, October 29, 2021. Cambridge-Vinnitsia: P.C. Publishing House & European Scientific Platform, 2021. С. 43 – 48. <https://doi.org/10.36074/logos-29.10.2021.v2.12>